

TA'LIM MAZMUNINI INTEGRATSIYALASHUVINING TENDENSIYALARI

Kadirov Anvar Xurramovich

Alfraganus universiteti 2-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta'lim mazmunini integratsiyalashuvining zamonaviy muammolari tendensiyalar asosida ochib berilgan. O'qitishdagi integratsiya hamda integratsiyalashgan ta'limning mazmuni bayon etilgan.

Kalit so'zlar. Integratsiya, tendensiya, mexanizm, modulli o'qitish, fanlararo, integrativ o'rganish, yaxlit, sintez, individual

Zamonaviy sharoitlarda mehnat bozori bo'lajak mutaxassislarni kasbiy tayyorlash darajasi va sifatiga yangi talablarni qo'yadi. Bitiruvchi yuqori ma'lumotli, malakali, doimo o'zgarib turadigan sharoitda kasbiy muammolarni hal qila oladigan bo'lishi kerak [1].

Mazkur masalaning ahamiyati shundaki, bugungi kunda ishlab chiqarish ushbu maxsus o'rta darajadagi mutaxassislarga muhtoj bo'lib, ular ta'lim muassasalarida olingan bilimlardan malakali ishlarida keng va mazmunli foydalanishga qodir. O'rtacha maxsus ko'rsatkichning yosh mutaxassislari asosan malakali ta'lim tizimida tayyorlanadi.

O'quv dasturining predmetli tuzilishi o'quvchining ongida bir fanning bilimni boshqasining bilimidan, bitta fan bo'yicha berilgan ko'nikma va malakalarni, boshqasini o'qish paytida shakllangan o'ziga xos ko'nikma va malakalardan ajratib qo'yish xavfini yaratadi» [2].

Integratsiya – bu ta'lim mexanizmi firmasining jami maqsadlari, asoslari va mazmunining ifodasidir, uning ishi natijasi talabalar o'rtasida axborot va ko'nikmalarni mukammal yangi yaxlit tashkil etish, deb hisoblanadi.

Ularni o'qitish jarayoniga singdirish masalasi bir mavzu doirasida to'plangan va umumlashtirilgan axborotlarni o'qitishda mustaqil axborot tarmoqlari paydo bo'la boshlagan bir paytda paydo bo'ldi. Fanlarning farqlanishi, o'z navbatida, o'quv fanlarini alohida o'qitishga o'tishga olib keldi.

Gumanist faylasuf, jamoat arbobi Ya.A.Komenskiy birinchilardan bo'lib ta'limni shakllantirish bosqichlari va ularning integratsiyasini rivojlantirishga ulkan hissa qo'shdi. Komenskiy shunday deb yozgan edi: "Do'st bilan sidqidildan bog'liq bo'lgan hamma narsa bu borada o'rgatishi kerak " [3].

O'qitish mexanizmiga integratsiya zarurligini isbotlashga birinchi urinish I.F.Gerbert tomonidan qilingan. U mashg'ulotning to'rt bosqichini aniqladi: sadoqat, birlik, tizim va usul [4]. Agar Gerbartning dastlabki ikki bosqichi ma'lumot, bilim olishga qaratilgan bo'lsa, unda oxirgi ikki bosqich ilgari o'zlashtirilgan narsalarni bog'lash va "yangi ma'lumot olish uchun o'ziga xos ko'prik yaratish uchun mo'ljallangan edi". Gerbartning fikricha, "aqliy muhit sohasi" hozirgi bilimlarga nisbatan ilgari olingan bilimlarni takrorlash qobiliyatida ajralib turadi [4].

Ta'lim mazmunini integratsiyalashuvining zamonaviy muammolari quyidagi tendensiyalarni ochib beradi:

1-tendensiya. Ko'plab nazariy jihatdan ishonchli va tasdiqlangan integratsiya variantlari mavjud (ular birlashtirilgan dasturlar, ular birlashtirilgan darslar, modulli o'qitish, loyiha usuli, fanlararo imtihonlar va boshqalar), xususan, keng qamrovli seminarlar va darslar, ijobiy va salbiy ta'sirlarni yetarli darajada tadqiq qilish. Integratsiyaning individual usullariga bo'lgan bunday ishtiyoq bilan tadqiqotchilar va amaliyotchilar ko'pincha u yoki bu usulni qo'llash chegaralarini, uning ta'lim makonida ifodalanishini ko'rish maydonini tark etadilar.

2-tendensiya. Har xil turdagi ta'lim muassasalarida ta'lim mazmunini integratsiyalashning o'ziga xos xususiyatlari masalasi dolzarbdir. Tahlil natijalarining ko'rsatishicha, integratsiya asosan nazariy va amaliy darajada va umumiy o'rta ta'limda taklif etiladi. So'nggi paytlarda oliy pedagogika o'quv yurtlarida ta'lim mazmunini integratsiyalash muammosiga katta e'tibor qaratilmoqda. Ushbu muammo nashrda kamroq taqdim etilgan o'rta maxsus, xususan, pedagogik ta'lim muassasalarida ta'lim mazmunini takomillashtirishni nazarda tutadi.

Uchinchi tendensiya. Ta'lim mazmunini integratsiyalashning tanlangan usulini mumkin bo'lgan salbiy oqibatlari va uning oqibatlarini zamonaviy ta'limning rivojlanish tendensiyalari kontekstida izohlash zarurati haqida savol tug'iladi.

Demak, integratsiya muammosi jamiyatda kechayotgan global va mahalliy jarayonlar doirasida tushuniladi. Integratsiya tamoyili ta'limda, shu jumladan, pedagogikada asosiylaridan biri sifatida namoyon bo'ladi va oqlanadi.

O'qitishdagi integratsiya, avvalambor, ilmiy aloqalar bilan o'xshash bo'lgan fanlararo aloqalarning sezilarli darajada rivojlanishi va chuqurlashishini, turli fanlarni o'qitishni muvofiqlashtirishdan ularning chuqur o'zaro ta'siriga o'tishni nazarda tutadi. Turli fanlardan olingan bilimlarni birlashtirish integral dars yordamida amalga oshiriladi.

Integratsiyalashgan ta'limning asosini yaxlit dars tizimi tashkil etadi. Integrativ o'rganish – bu maqsadga muvofiq qilingan faoliyat bo'lib, uning maqsadi o'quvchilarga o'rganilayotgan mavzuni yaxlit, sintezlangan idrok etishga imkon

beradigan turli xil bilimlarni birlashtirib, chegara muammosini muhokama qilish va xulosa qilishdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Ismailova Z.K. Talabalarning kasbiy pedagogik malakalarini shakllantirish. // Diss. ... ped. fan.nom. – T., 2000. 186 b.
2. Ужан О.Ю. Интегрированное обучение как следствие модернизации образования // Современные тенденции развития профессионального образования. – М., 2011. № 2 (4). С. 90-94.
3. Коменский Я.А. Историческая эпистема протестантской учености. // Под ред. Милованова К.Ю., Никитины Е.Е. / Ж.: Отечественная и зарубежная педагогика. – М., 2017. № 5. С. 8-22.
4. Гарина О.М. Единство теоретической и практической подготовки студентов пединститута к внеклассной и воспитательной деятельности. // Автореф.дис.канд.пед.наук. – М., 1995.